GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ו, 2026
מספר השאלון: 22215
קובץ: תשובות סופיות

היסטוריה

שאלון 22215 (מסלול גמיש)

הוראות לנבחן

נספח: לשאלה 4 (כרזה)
א. משך הבחינה: שעתיים.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
יש לענות על שאלה אחת מכל פרק.
פרק ראשון – לאומיות וציונות – (1×50) – 50 נקודות
פרק שני – מלחמת העולם השנייה והשואה – (1×50) – 50 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: 1. ספר הלימוד שאושר בנושא לאומיות וציונות וספר הלימוד שאושר בנושא מלחמת העולם השנייה והשואה. בספרים יכולים להיות תקופות או נושאים שסומנו באמצעות מדבקות (סימניות) הבולטות מן הספר, וכן קטעים שסומנו באמצעות מדגש (מרקר) או עיפרון, אך אין להשתמש בספרים שבהם הערות בכתב. 2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
שימו לב: בסעיפים שבהם יש להביא מקור מסֵפר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

תשובות סופיות

פרק ראשון – לאומיות וציונות

שאלה 1

א. פוליטיות: המהפכה האמריקנית והמהפכה הצרפתית הפיצו את רעיונות ההשכלה (ריבונות העם, חירות, שוויון) – השראה לתנועות לאומיות; כיבושי נפוליאון הפיצו את רעיונות המהפכה ובה בעת עוררו רגש לאומי נגד הכובש הזר. חברתיות: המהפכה התעשייתית והעיור – ניתוק מהמסגרות המסורתיות, תחושת תלישות; הלאומיות סיפקה זהות, שייכות וסולידריות; החילון – אובדן הזהות הדתית המלכדת, הלאומיות מילאה את החלל. טכנולוגיות: עיתונות, טלגרף ומסילות ברזל – הפצה מהירה של רעיונות, קירוב בין בני הלאום וגיוס ההמונים. מקור מספר הלימוד המדגים אחת מהן.

ב. הפתרון: הכרה ביהודים כעם ומתן טריטוריה (מולדת) מובטחת במשפט הכלל שבה יחיו כעם עצמאי ("תלוי בהכרה בהיותם עם ובמציאת מולדת בעבורם שתהיה מובטחת לפי משפט הכלל"). הניצול: הוועדה דנה בצמצום ההגירה לבריטניה (בעיקר של יהודי מזרח אירופה); הרצל הציג לבריטניה את פתרונו כדרך להעניק ליהודים מולדת ובכך להסיט את זרם המהגרים ממנה ("זרם המהגרים ינטה מן הארץ הזאת"). עמדה: הצליח (חלקית) – יוזמות בריטיות למשא ומתן: תוכנית אל־עריש (1902–1903), הצעת אוגנדה (מזרח אפריקה, 1903), ומאוחר יותר הצהרת בלפור (1917). או טיעון נגדי: ההצעות לא חייבו את בריטניה ולא קודם בפועל פתרון טריטוריאלי־לאומי.

שאלה 2

א. מאפיינים (שניים מתוך): היסטוריה/עבר משותף ("הדורות המתים", "מסורת הלאומיות האירית העתיקה", "שש פעמים בשלוש מאות השנים האחרונות"); מטרה משותפת – רצון לחיות יחד במדינה לאומית ריבונית / זיקה לטריטוריה ("זכותם של בני העם האירי לבעלות על אירלנד"); דת משותפת ("בשם אלוהים"); שפה משותפת (הכותרת בגאלית). דרך מאבק (אחת מתוך): מאבק צבאי בשליט זר ("יוצאת להילחם על חירותה", ארגוניה הצבאיים, "ושוב דורשים זאת בנשק"); כריתת בריתות עם כוחות חיצוניים ("ונתמכת... בידי בעלי ברית אמיצים באירופה"); טיפוח תודעה לאומית.

ב. תחום ההתיישבות: התרחבות לאזורים חדשים (גליל, שומרון, שפלת יהודה), הקמת מושבות וקבוצות, התיישבות עירונית עברית – תל אביב (1909); חשיבות: תשתית לפריסה היהודית בארץ, צמיחה כלכלית. תחום חברתי־תרבותי־פוליטי: מפלגות (הפועל הצעיר, פועלי ציון), החייאת השפה העברית, חינוך עברי (גימנסיה הרצליה, הטכניון), עיתונות וספרות; חשיבות: ארגונים כלל־יישוביים והנהגה עתידית, "יהודי חדש", גיבוש העם סביב שפה אחת. תחום ביטחוני: בר־גיורא (1907), השומר (1909); חשיבות: הגנה עצמית כמשימה לאומית. מקור מספר הלימוד המבטא אחת מהן.

שאלה 3

א. לדוגמה איטליה: אוסטריה עיכבה – שלטה בצפון איטליה (לומברדיה וונציה) והתנגדה לאיחוד; צרפת סייעה – נפוליאון השלישי סייע לפיימונטה לסלק את האוסטרים (מלחמת 1859); פרוסיה – ניצחונותיה על אוסטריה (1866) ועל צרפת (1870) סייעו להשלים את האיחוד. גורם אחר: הכריזמה של גריבלדי ("משלחת האלף", 1860); מאציני; כוחה של פיימונטה וקאבור; או גורם מעכב – הכנסייה הקתולית שלטה במדינת האפיפיור; פיצול צפון–דרום. (יוון: עות'מאנים עיכבו, רוסיה–בריטניה–צרפת סייעו בנבארינו 1827; פולין: רוסיה, פרוסיה ואוסטריה עיכבו; גרמניה: אוסטריה וצרפת עיכבו.)

ב. בן גוריון – "נס": מתייחס לכך שממשלת הוד מלכותו, מעצמה מרכזית, "רואה בעין יפה ייסוד בית לאומי לעם היהודי בארץ־ישראל" ו"תעשה את מיטב מאמציה להקל הגשמת מטרה זו" – הכרה רשמית ראשונה בעם היהודי ובזכותו לבית לאומי. הוועד הפועל הערבי – התנגדות: מתייחס לתמיכה בבית לאומי לעם היהודי בארץ־ישראל, ולכך שהערבים מוזכרים רק כ"העדות הלא־יהודיות הקיימות" שזכויותיהן האזרחיות והדתיות בלבד יישמרו – ללא זכויות לאומיות. היהודים האמריקנים – התנגדות: מתייחסים ל"ייסוד בית לאומי לעם היהודי בארץ־ישראל" – חשש שההכרה תפגע במעמדם בארצותיהם ותעורר האשמה בנאמנות כפולה. סיבה להבדל – זהות הדוברים: בן גוריון פעיל ציוני מראשי מפלגות הפועלים; הוועד הערבי מייצג את התנועה הלאומית הערבית בארץ; הכותבים האמריקנים רצו לשמור על זהותם האמריקנית.

פרק שני – מלחמת העולם השנייה והשואה

שאלה 4

א. טרור: הטיל פחד ומנע התנגדות וביקורת; סילק יריבים פוליטיים ו"אויבי העם" (גסטפו, אס־אס, מחנה דכאו, ליל הסכינים הארוכות). אמצעי נוסף – חקיקה: נתנה כסות חוקית למשטר והתאימה את חוקי המדינה לאידאולוגיה (חוק ההסמכה 1933, חוק נגד הקמת מפלגות חדשות 1933, ביטול המבנה הפדרטיבי, איחוד תפקידי הנשיא והקנצלר 1934). חלופה: תעמולה וחינוך (גבלס, שליטה בעיתונות וברדיו, נוער היטלר). מקור מספר הלימוד הממחיש את האמצעי.

ב. מטרות בכרזה (שתיים מתוך): בניית גרמניה גדולה ומרחב מחיה בכיבושים מזרחה (שטח ההתפשטות בכתום, הכותרת "גרמניה הגדולה בעתיד"); ניצול אוצרות המזרח (ארובות מפעלים, אלומות חיטה); ניצול עמי המזרח "הנחותים" לעבודה (פועלים עם גרזן ומכוש); יישוב והגנה של השטחים בידי גרמנים (חיילים חמושים וביצורים לאורך הגבול המזרחי). מדוע במרץ 1943: אחרי התבוסה בסטלינגרד (פברואר 1943) ואבדות קשות במזרח, סיכויי הניצחון פחתו – צריך היה לשקם את המורל, להזכיר לחיילים על מה הם נלחמים ולהכין אותם למלחמה ארוכה וקשה.

שאלה 5

א. פלישה לפולין (ספטמבר 1939): שליטה ביהודים רבים מאוד; התעללות, נישול כלכלי, עבודות כפייה, סימון; ריכוז ובידוד בגטאות (איגרת הבזק של היידריך, 21 בספטמבר 1939) בתנאי רעב, צפיפות ומחלות; בסוף 1941 – חלמנו. פלישה לברית המועצות – מבצע ברברוסה (22 ביוני 1941): "מלחמת השמדה" אידאולוגית, פקודת הקומיסרים, האיינזצגרופן ביצעו רצח המוני של יהודים בבורות ירי (בבי יאר, פונאר). חלופה: כיבוש מערב אירופה (בלגיה, צרפת, 1940) – הגבלות, הגדרה, רישום, סימון ונישול.

ב. מקור 1 (ברש): קיום גטו יצרני – להמשיך לעבוד, לשמור על הסדר, להימנע מהתנגדות מזוינת; נימוק: העבודה מועילה לגרמנים ולכן לא יחסלו את הגטו ("עמדה לנו עבודתנו המוצלחת והפורה", "אם ננהג כן... אולי ניוושע"); מי שרוצה להילחם – שיילחם מחוץ לגטו ("צאו מן הגטו, לבל נישא כולנו באחריותכם"). מקור 2 (פפ"א): להצטייד בנשק ולהתקומם; נימוק: הכוונה היא להשמיד את כל היהודים, זו מדיניות מרכזית ושיטתית שהעבודה לא תעצור ("גורלם של כל היהודים... הוא הכחדה כללית, על אף האינטרס הכלכלי", "ההשמדה היא תהליך שיטתי"). הבדל – זהות הדובר: ראש היודנראט אחראי לכל תושבי הגטו בעיני עצמו ובעיני הגרמנים, ולכן חושש מעניש קולקטיבית; פפ"א – מחתרת של תנועות הנוער שהבינה שהרצח הוא מדיניות השמדה כוללת ולכן מעדיפה מאבק מזוין ומוות בכבוד. או מטרת המקור: לשכנע לא לחבור למחתרת / לגרום להבין שהגטו יחוסל ולגייס למרד.

שאלה 6

א. דימוי: טפיל ונצלן שחי על חשבון גזעים אחרים; מקור הרוע וההרס; חותר לשליטה עולמית (השתלטות כלכלית, הפצת רעיונות אוניברסליים – הומניזם, ליברליזם, סוציאליזם; מזוהה עם הבולשביזם ועם הקפיטליזם); ערמומי; מייצג את כל התכונות השליליות, מנוגד לבני הגזע הארי; התכונות עוברות בתורשה ואין יוצא מן הכלל. ההבדל בצפון אפריקה: כיבוש קצר (בתוניסיה כשישה חודשים, נובמבר 1942–מאי 1943); מצב המלחמה – הפצצות ונחיתת בעלות הברית, חשש לפריצת הקווים; ריחוק גאוגרפי ממחנות ההשמדה ומתשתיות התחבורה; שיתוף פעולה מועט של האוכלוסייה המקומית; מעט אנשי אס־אס.

ב. מניעים (שניים מתוך): פטריוטיות והזדהות עם המדינה ("הצבא הרוסי מתחיל לשחרר... את אזור יאנוב, עיר הולדתי. אני מעוניין לעזור להם", כיתת לוחמים יאנובאים); נקמה ("לנקום בגרמנים על הדברים הנוראים שעוללו ליהודים"); גאווה יהודית ("ונמלאתי גאווה – הינה יהודי קטן המוביל אחריו מחלקה של גויים"). קושי (אחד): אנטישמיות של חיילים בצבא ("הכה ביהודים, והצל את רוסיה"); בדידות ("הייתי היהודי היחיד בין אלפי גויים", "גם כאן אני זר השנוא על הכול"). מקור מספר הלימוד על דרך התנגדות אחרת – למשל המרד בגטו ורשה (המכתב האחרון של מרדכי אנילביץ', אפריל 1943).

כל הבגרויות בהיסטוריה עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/history